

11. *Наріжний С.* Українська еміграція. Культурна праця української еміграції 1919—1939 (матеріали, зібрані С. Наріжним до частини другої) / Симон Наріжний. — К., 1999. — 272 с.
12. *Савка М.* Українська еміграційна преса у Чехословацькій Республіці (20—30-ті рр. ХХ ст.) : іст.-бібліогр. дослідж. / Мар'яна Савка. — Л., 2002. — 308 с.
13. *Сидоренко Н.* Зеркаль Сава / Н. Сидоренко // Українська журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. — Л., 2002. — Вип. 9. — С. 110.
14. *Сидоренко Н.* Пустовар Григорій / Н. Сидоренко // Українська журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. — Л., 2001. — Вип. 8. — С. 247—248.
15. Труды русской, украинской и белорусской эмиграции, изданные в Чехословакии в 1918—1945 гг. (Библиография с биографическими данными об авторах). — Прага, 1996. — Т. 1, част. 3. — С. 853—931.
16. Українська Господарська Академія в Ч.С.Р. 1922—1935. — Нью Йорк, 1959. — 248 с.
17. Фонд № 2: Зеркаль Сава Петрович (1896—[1979]): Національний університет «Кієво-Могилянська Академія»; Наукова бібліотека НАУКМА; Науковий архів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/1381>.

Юлія Витвицька

ТЕМАТИЧНА ПАЛІТРА ЖУРНАЛУ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ «МОЛОДЕ ЖИТТЯ» НА ЕМІГРАЦІЇ (1931—1959 рр.)

Розглянуто тематичну палітру українського пластового журналу «Молоде Життя» під час його виходу в еміграції (1931—1959 рр.), окреслено принципи періодизації, визначено специфіку й особливості його виходу та досліджено основу тематичного спрямування видання. Проаналізовано структуру і тематичний вектор часопису у різні періоди його виходу в еміграції («європейський» («празький» і «мюнхенський») та «американський»).

Ключові слова: Пласт, преса, еміграція, журнал «Молоде Життя».

Рассмотрено тематическую палитру украинского пластового журнала «Молоде Життя» во время его выхода в эмиграции (1931—1959 гг.), обозначены принципы периодизации, определено специфику и особенности его выхода и исследовано основу тематического направ-

лення издания. Проанализировано структуру и тематический вектор журнала в разные периоды его выхода в эмиграции («европейский» («пражский» и «мюнхенский») и «американский»).

Ключевые слова: Пласт, пресса, эмиграция, журнал «Молоде Життя».

The thematic palette of «Molode Zhyttia» («Young Life») Ukrainian Plast magazine during its issuing in emigration (1931—1959 yrs) has been considered, the principles of periodization have been outlined, specifics and peculiarities of its appearance have been determined and the basis of thematic direction of the publication has been studied. The structure and thematic vector of the magazine at different periods of its issuing in emigration («European» («Prague» and «Munich» ones) and «American» one) has been analyzed.

Key words: Plast, press, emigration, magazine «Molode Zhyttia» («Young Life»).

Вступ. Из здобуттям Україною незалежності перед журналістико-знавцями відкрились нові можливості у дослідженні української еміграційної періодики. Заборонена за часів Радянського Союзу, інформація про розвиток преси в середовищі українських емігрантів з 1991 р. почала ставати доступнішою. Здавалося б, що впродовж 25 років наукові пошуки повинні би бути значними, однак це не так. Основу досліджень діаспорної періодики становлять праці та розвідки самих емігрантів. Тут варто виокремити монографію М. Боровика «Українсько-канадська преса та її значення для української меншини в Канаді» [2], в якій автор не лише акцентує розвиток української преси в Канаді, її поширення, а й досліджує процес становлення емігрантського руху в країні. До ґрунтовних праць, у яких частково досліджується українська періодика в Канаді, належить «Історія преси, літератури, друку піонерської доби» М. Марунчака [20]. Обмежені, але цінні відомості про еміграційну пресу можна знайти в розвідках А. Животка [10] та Ю. Тернопільського [29]. Належне місце зайняла праця про пресу української еміграції в Німеччині (1945—1953 рр.) українського дослідника М. Присяжного [28]. Щодо досліджень преси українського пластового руху в еміграційному середовищі, то тут варто відзначити С. Наріжного, який у своєму комплексному дослідженні «Українська Еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами» [26], розглядаючи діяльність самого Пласту у вільному світі, не обминає

його пресової активності. Окрім того, Пласт на еміграції розгорнув помітну видавничу діяльність. У контексті нашого дослідження варто виокремити праці Л. Бачинського «Пластова бібліографія. Пластові видання в Карпатській Україні й Чехії 1923—1938» [1] та О. Малицького «Періодичні і серійні видання українського Пласту» [27]. Актуальність нашої наукової розвідки зумовлена потребою детального вивчення пластової еміграційної преси на фоні функціонування діаспорної періодики загалом.

Виходячи з того, що преса українського Пласту в еміграції мало досліджена, наша розвідка про його друкований орган «Молоде Життя» має за **мету** комплексно проаналізувати видання, зосередивши увагу на його тематичній політиці. Ставимо **завдання** окреслити основні періоди становлення і функціонування пластового еміграційного журналу «Молоде Життя» та розкрити суть проблематики, впливи на її формування, динаміку її розвитку.

Для досягнення мети і розв'язання поставлених завдань застосовано такі **методи** наукового дослідження: системно-структурний, описовий, проблемно-тематичний методи, а також аналіз, синтез, індукція та дедукція.

Результати і обговорення. Пластову періодику необхідно досліджувати у зв'язку з історією самого пластового руху. Відомо, що український Пласт (український скаутський рух) виник 1911 р. Висновки дослідників розходяться у питаннях місця й дати зародження скаутингу на території України. Низка авторів з української діаспори наголошує на тому, що місцем зародження Пласту були західноукраїнські землі, а саме місто Львів. Наприклад, Тетяна Джулинська зазначає, що перші пластові гуртки заснували у Львові 1911 р. О. Тисовський, П. Франко та І. Чмола [8, с. 55]. На знаковості цих постатей в історії зародження українського Пласту наголошує і Северин Левицький: «У шкільному році 1911—1912 троє осіб, незалежно одна від одної, приступило до організування української молоді. Це були два молоді педагоги — Олександр Тисовський в головній українській гімназії у Львові і Петро Франко у філії української гімназії там само — та студент філософічного факультету університету Іван Чмола...» [17, с. 15]. Натомість Володимир Леник зазначає, що ідея українського скаутингу почала поширюватись одночасно на Придніпрянщині під російською окупацією

і в Галичині, а першим осередком скаутингу вважає організований Ю. Гончарівим-Гончаренком гурток у Катеринославі (тепер — м. Дніпро) у 1909 р. [18, с. 121]. У дослідженні розвитку українського Пласту й С. Наріжний оминув увагою Галичину. Дослідник згадує про Ю. Гончаріва-Гончаренка та його «Першу дружину скавтів на Україні», яка поширила Пласт на Харківщині, про лікаря Антохіна, що заснував пластову організацію в Києві 1912 р., про Є. Слабчинка, який був організатором куреня українських юнаків-скаутів (1919 р.), та про П. Богацького, який працював у скауті на Поділлі [26, с. 278]. Варто наголосити, що про створення і розвиток українського Пласту на сторінках галицьких періодичних видань вели дискусії М. Грушевський, І. Боберський, В. Панейко, О. Тисовський та деякі студенти. Тому ми можемо стверджувати, що саме Галичина стала осередком зародження і формування пластового руху в Україні, який пізніше поширився на Буковині, Закарпатті, Волині, тобто на всіх західноукраїнських землях. Необхідно констатувати, що між скаутськими організаціями Східної України та Галичини не було жодних контактів. Варто зауважити, що видавнича діяльність Пласту в перші роки його існування не була активною та продуктивною. Олександра Тимчишин зазначає, що Пласт цілеспрямовано почав діяти лише у 1920 р., коли при Українському товаристві охорони дітей і опіки над молоддю (УКТОДОМ) було створено Верховну пластову раду під керівництвом О. Тисовського [30, с. 283]. Саме відтоді окреслюється період активізації пластового друкованого слова й преси. Вже через рік з'явився пластовий журнал «Молоде Життя», який 1923 р. став офіційним органом Пласту на західноукраїнських землях. Серед авторів цього видання — С. Гайдучок, П. Ісаїв, Б. Кравців, В. Кузьмович, С. Тисовський. Дослідники поділяють історію українського Пласту на три періоди: 1) бурхливий розвиток до 1930 р., нелегальне існування до 1944 р. на українських землях; 2) відродження в таборах для «переміщених осіб» у Західній Європі починаючи з 1945 р.; 3) новий етап на землях постійного поселення еміграції у країнах «вільного світу» від 1948 р. [11, с. 5]. Історія розвитку журналу «Молоде Життя» дотична до вказаної періодизації. Відомо, що 1928 р. Пласт заборонили на Волині, тоді ж розпочалась поступова його ліквідація і в Галичині. У вересні 1930 р. організація була офіційно забороненою, відтак частина пластунів емігрувала до

Європи та Америки, де й продовжувала свою активну діяльність, дбаючи, зокрема, і про пресове видавництво.

З огляду на географію розповсюдження історію журналу «Молоде Життя» на еміграції можна умовно поділити на два періоди: «європейський» та «американський». Аналізуючи видання, варто враховувати особливості, які простежуються залежно від країни, де з'являвся журнал. Європейський період варто ділити на чеський, або празький (1931—1933 рр.), та «німецький» (1946—1950 рр.). «Американський» період в історії пластового журналу «Молоде Життя» тривав упродовж 1950—1959 рр. На кожному часовому відтинку проблематика журналу зазнавала відповідних трансформацій.

У листопаді 1930 р. у Празі відбувся I з'їзд Союзу українських пластунів-емігрантів (СУПЕ), на якому було прийнято статут новоствореної організації й обрано команданта — старшого пластуна Д. Ковицького. Основна мета організації зазначена в її статуті: 1) пластовим вихованням прагнути до піднесення душевних, фізичних та моральних сил української молоді на еміграції; 2) об'єднувати всіх українських пластунів (пластунок) на чужині; 3) «заступати» та репрезентувати український Пласт [26, с. 280]. Окремо наголошувалося, що організація є аполітичною. Саме СУПЕ продовжив у Празі видавання журналу «Молоде Життя». Упродовж празького періоду вийшло лише шість чисел, хоча в першому зазначалося, що видання виходитиме регулярно — один раз на два місяці: ч. 1(77) — червень 1931 р.; ч. 2(78) — січень 1932 р.; ч. 3/4(79/80) — листопад 1932 р.; ч. 5/6(81/82) — квітень 1933 р. У програмній статті підкреслювалося: «“Молоде Життя” видавав Український Пластовий Улад у Львові від 1921 р. і воно появлялося кожного місяця аж до вересня 1930 р.; та польська влада, закриваючи У.П.У., не минула його орган “М. Ж.”... “Молоде Життя” переходить на еміграцію» [7, с. 2]. Головним редактором першого номера був М. Бажанський, відповідальним редактором — М. Готлібівна. Від третього числа редакторство перебрав професор О. Бочковський. Вартість видання коливалася: перше число для членів СУПЕ коштувало 3 чеські крони, а подвійні числа оцінювалися у 5 чеських крон, або 15 американських центів. Серед авторів часопису — М. Бажанський, П. Богацький, М. Вірлінський, Ю. Гончарів-Гончаренко, П. Зленко, Д. Козіцький, Є. Кульчицький, Н. Кучерявенко, К. Подільський, М. Степчишин та

В. Яцишин-Нитка. Окремі матеріали друкувалися під псевдонімами: Чорний Вуж, Гена Приблуда, Гуцул «Бурлака», Володимир С. та ін. У ч. 1(77) повідомлялося про створення Союзу українських пласту-нів емігрантів, зокрема, підкреслювалося: «...ми, як пластуни всіх інших народів, — любимо свій рідний український нарід та будемо завжди працювати для його справедливо заслуженого добра» [15, с. 27].

Тематика журналу перших чисел здебільшого спрямована на ознайомлення українських пласту-нів-емігрантів з новинами про життя пластунських куренів та кошів як в Україні, так і по всій Європі. Зокрема, це повідомлення про діяльність пластових осеред-ків у Празі, Брно, Данцігу (Гданську), Ржевніці, Загребі, Братиславі, Парижі та Відні. Читачі довідувалися про діяльність українського Пласту в Америці. Не обминали увагою творці журналу різноманіт-них заходів, з'їздів, сходин та конференцій пласту-нів. Так, ч. 2(78) присвячене висвітленню перебігу I з'їзду слов'янських скаутів, що відбувся 28 червня — 2 липня 1931 р. [21]. Необхідно зауважити, що в журналі не було чіткої та усталеної рубрикації, розділи «З життя СУПЕ», «З життя Пласту на еміграції» не охоплювали всієї пробле-матики. На сторінках журналу активно пропагувалися інші пресові видання Пласту, зокрема місячник української молоді «Вогні» та «Вісник СУПЕ». В журналі закономірно приділялася увага темі ви-ховання молоді в контексті діяльності Пласту та з огляду на місію служіння українському народові. Зокрема, у статті «Пласт, як ви-ховничий систем» П. Зленко зазначає: «Ще одну дуже цінну заслугу має Пласт. Це є естетична свідомість дітей, що живуть у природі. Величезна заслуга скавтіngu в тім, що він відриває дітей від брудних вулиць міста, веде їх у ліс, поле, на беріг моря або річки... Чимало прислужився Пласт для соціального виховання молоді. Скавтіng є виховання для громадського життя, співжиття молоді всіх клясів та верств, самовиховання та взаємовиховання в таборі, клубі, вправах, у кожній спільній праці. Пласт виховує здорових, енергійних грома-дян, що зможуть послужити свому народові» [12, с. 9].

Автори журналу порушували питання значення Пласту для української молоді та необхідність поширення його діяльності як в Україні, так і в еміграції. Євген Кульчицький у публікації «Пластун-самітник» [16], розуміючи неможливість легального пластового

осередку на рідній землі, з прикрістю констатує розфокусованість молоді в еміграційному середовищі та важкому матеріальному становищі. Зокрема, автор зазначає: «Однострій, гуртова праця, прилюдні виступи, спільні табори — мають своє велике значіння, але не є альфою і омегою Пласту і не бачу причини, щоб зовсім покинути пластування, коли одно, чи друге заборонене, або з різних причин неможливе до зреалізованя... Мусимо більше уваги та зусиль прикласти, щоб скоординувати та поглибити працю ще й досі активних пластунів, заактивізувати “мертвих” пластунів і зацікавити та з’єднати для Пласту і непластову молодь» [16, с. 11]. Велика роль у цих справах, за Є. Кульчицьким, належить пресовим виданням.

У 1933 р., після появи ч. 5/6(81/82), видання перестає виходити. Продовження його датується 1946 р. — саме тоді з’являється перший номер журналу «Молоде Життя» у Німеччині з оновленою тематичною структурою. Змінився склад редакції, визначилося нове коло авторів. Нумерація розпочалася з першого числа, хоча в редакційній статті задекларовано спадкоємність: «По довгих роках мовчанки — оце знов до Вас, Пластуні й Пластунки, заговорило “Молоде Життя”. Деяким з Вас ця назва живо пригадає минулі роки на рідній землі... Для інших, знов, “Молоде Життя” — це зовсім невідома назва — і нам слід пояснити, що цю назву носив наш пластовий журнал, який в рр. 1922—1930 виходив у Львові, а опісля — в Празі. Та потім “Молоде Життя” — замовкло» [6, с. 12]. У журналі не зазначено прізвища головного редактора, хоча відомо, що ним був доктор Атанас Фіголь, який у вихідних даних часопису вказаний як «ліценціят» видання. У кожному числі журналу він друкував свою програмну статтю. Авторами видання були Є. Бобикевич, Я. Гладкий, Е. Гут-Антонович, М. Добрянський, П. Карманський, С. Лагерлеф, Я. Рак, Ф. Смеречук, Ю. Старосольський, Л. Шанковський, В. Янів та ін. Основні рубрики видання за 1946 р.: «З природи і техніки», «З нашого життя», «Спорт і тіловиховання», «Всячина». Як і в попередні періоди, у журналі повідомлялося про діяльність команди СУПЕ, про різноманітні конференції, з’їзди, сходи, семінари та джемборі пластунів, публікувалися тези та витяги з доповідей, виголошених на заходах. Редакція часопису запровадила додаток «Поради Старого Вовка». Від 1948 р. у журналі з’являється уже чітка та незмінна (до 1950 р.) рубрикація: «З мандрівок по рідному

краю», «Куток філателіста», «Для розваги і науки», «З Пластового життя», «Із Пластового світу», «Гарт і здоров'я». У часописі функціонували й ситуативні рубрики: «З широкого світу», «Від Головної Пластової Старшини», «Куток розваги», «Видання команди СУПЕ» та ін. Від 1950 р. видання повністю змінює принципи рубрикації, запроваджуючи своєрідну диференціацію, тобто формуються окремі сторінки для читачів відповідно до їх зацікавлень, віку, роду діяльності у Пласті тощо. Так, у журналі з'являються «Сторінка Приятеля Пласту», «Сеніорська сторінка», «Старшо-пластунська сторінка», «Новацька й юнацька сторінка», «Господарська сторінка і різне». Окрім зазначених рубрик, були й такі: «Зі скавтового світу», «Вісті з ГПС», «Вісті з Булави УПС», «Куток молодого поета», «Пластова активність», «Тримаємо зв'язок».

Варто простежити й цінову політику видання: у 1946 р. один примірник «Молодого Життя» коштував від 2 до 3 німецьких марок, а вже з 1948 р. ціна коливалася в межах 0,5—0,6 німецької марки. На сторінках видання також постійно з'являлися заклики до передплати: квартальний комплект — 1,50 НМ, піврічний — 2,80 НМ та річний комплект — 5,40 НМ. Від 1950 р. ціну на журнал вказували в тодішній валюті не лише Німеччини, а й США. Відповідно один примірник журналу можна було придбати за 15 американських центів. Ця деталь свідчить також про розширення географії розповсюдження видання, його запотребованість за океаном.

Редакція часопису дбала про зв'язок зі своїми читачами. Часто в журналі з'являлись оголошення, що закликали читачів надсилати до редакції статті, оповідання, нариси, поезії, описи мандрівок і зустрічей, фотографії, дописи з пластових імпрез, концертів та святкувань.

На сторінках видання постійно повідомлялося про появу нових пластових газет та журналів, анонсувався їхній зміст. Із публікацій цього розділу ми дізнаємося, що Пласт в Європі та США видавав такі часописи: «Ватра», «Голос Пластуна», «Життя», «Наш Шлях», «Новак», «Пластовий Шлях», «Пластун-Скаут», «Скоб», «Юнацький Зрив» та ін. Окрім того, в журналі «Молоде Життя» повідомлялося про книги й брошури, які виходили в однойменному видавництві, зокрема Л. Бачинського, Е. Гут-Антоновича, М. Жука, М. Лагодівського, Я. Рудницького, М. Тріля, А. Фіголя,

І. Холмського. Це свідчить про поживлення видавничої діяльності українського Пласту в еміграції.

Особливе місце на сторінках видання належить темі Батьківщини. Її ведення багатоспектне. На сторінках «Молодого Життя», наприклад, простежуємо візію України в еміграційному середовищі Пласту: «Наша активність (пластунів на еміграції. — Ю. В.) спрямована до мети, що її окреслює наша присяга: вірність Богу й Україні... З віддалі емігрантського життя серед чужого моря — вона, покинута Батьківщина — видається ще кращою, ще величавішою...» [31, с. 14—15]. У журналі осмислювалися завдання українців у вільному світі. Завжди актуальною була проблема єдності, єдностайності. Володимир Янів у статті «Чи ти розумієш цю Велику Дату?» наголошує: «Ні поділ українських земель у Ризі, ні намагання ворогів не вбили в нас туги за єдністю. І сьогодні пам'ятаємо, що не сміє нас ділити ріка Збруч, що немає в нас східняків і західняків, не може нас ділити територіяльна, класова чи віроісповідна приналежність, є тільки ми — українці. Пам'ятаймо це, бо заповіт боротьби за державну суверенність вимагає єдності» [35, с. 6—7].

Велику увагу на сторінках «Молодого Життя» приділяли й питанню її самостійності. Саме єдність та самостійність народу як два головних ідеали українського пластуна й визначає автор під криптонімом М. Д.: «Тільки Самостійна та Соборна Україна зможе сповнити своє велике післанництво дане їй Божим Провидінням: створити на Сході Європи такі умови життя, які відповідали б гідності людини. А соборність розуміємо не тільки як сукупність всіх українських земель, але в першу чергу як єдність народного духа, виповненого національним змістом, єдність думок і діл усіх українців» [19, с. 5]. Можемо припустити, що ці слова належать видатному українському журналістові та громадському діячеві Михайлові Демковичу-Добрянському.

Український Пласт у журналі «Молоде Життя» розглядається не лише як скаутська організація, а й як українська спроба створення на принципах скаутського виховання нового покоління молоді, що свідомо виконуватиме основні цілі та завдання української нації в культурній та соціально-політичній площинах щодо суверенності та незалежності України. Саме питання боротьби за Україну у різних її проявах посідають чільне місце на сторінках видання: «Тобто

ідеалом нашим не є смерть, але ми маємо бути на випадок потреби рішені на найбільшу жертву для батьківщини, в цім теж і на смерть. Бо велика мета — самостійність — до якої іти маємо шляхом ясно спрецизованої визвольної політики, ніколи не дасться досягнути без жертви, без болю й крові» [34, с. 5—6].

Зауважимо, що 1948 р. в журналі запроваджена постійна рубрика — «З мандрівок по рідному краю», автори якої підписувалися криптонімами Н. В. та В. І. Публікації представлені не лише репортажами, а й подорожніми нарисами про різні регіони України. Так, читачі видання в еміграції дізнавалися про Бахчисарай [3], Херсонес Таврійський [4], Київський Софійський собор [5], Чернігів [22], Кам'янець-Подільський [23], Канів [24], Харків [25] та ін.

У 1950 р. редакція, як і завжди, підкреслювала факт важкого фінансового становища. У повідомленні, вміщеному в ч. 1 журналу за вказаний рік, пояснюються причини виникнення фінансових негараздів та наголошується, що видання поступово стає некупним, тому звертається до своїх читачів із закликом: «Доки тих сталих 1667 відборців не добудемо, доти мусимо черпати з Ваших збірок на Пластовий Фонд, бо інакше мусіли б ми перестати виходити. Пластуні й Пластунки! Знаєте вже, як стоять справи. В кожному випадкові не рожево. Але нам не першина... Виповніть понижду карточку, перекресліть, що зайве, витніть і вишліть до нас. Ми не хочемо вимагати передплати згори, бо не знаємо, чи зможемо регулярно видавати журнал» [13, с. 30]. Того ж таки 1950 р. редакція «Молодого Життя» перебралася до США. Вважаємо, що такий крок був спланованим та організованим, оскільки саме цього року тут публікується низка матеріалів, в яких розповідається про розвиток українського пластового руху в США та Канаді, що збагатився за рахунок переселенців з території Європи.

Американський період «Молодого Життя» розпочався у серпні 1950 р., від ч. 7/8(98/99). Редакція розташувалась у Детройті (штат Мічиган). Варто зазначити, що видання розповсюджувалось на території США, Канади та Німеччини. У Канаді його розповсюдженням спершу займався Р. Голод, а з часом цю місію виконував Р. Старощук. У різні роки ціна на журнал змінювалася: на початках його можна було придбати за 25 американських центів, 1953 р. вартість збільшилась до 50 центів, а коли видання почало стабільно що-

місячно виходити (з 1954 р.), вартість одного примірника становила 20 американських центів.

Редакція дбала про налагодження зв'язку зі своїми читачами і, природно, намагалася формувати тематику й графічне оформлення відповідно до уподобань аудиторії. В одному з номерів навіть розгорнулася дискусія щодо змісту та зовнішнього вигляду журналу: «Щодо змісту — голоси в загальному однакові. Самітні вважають важливішим новини з пластового життя, інші думають, що цікаві оповідання з українського життя повинні переважати. Однак всі погоджуються, що МЖ має лучити пластунів між собою і бути їх зв'язковим з українством» [33, с. 30]. Редакція журналу провела низку опитувань, що допомогло їй визначитися з тематичними векторами. Саме читачі підкреслювали, що видання має стати духовним провідником для юнацтва в питаннях етики, моралі, патріотизму та «реального життя», повинно орієнтувати молодь як в індивідуальному плані, так і в суспільному житті: «Отже характер М. Ж. я означив би так: виховання патріотичне та передусім в моральному дусі з глибоким розроблюванням світоглядкових питань з впливом і на позапластові круги» [32, с. 22]. Окрім того, редакція постійно зверталась до читачів із закликами пропагувати та популяризувати «Молоде Життя» серед молоді та надсилати свої власні матеріали: повідомлення про події, успіхи та здобутки в пластових осередках на еміграції, рисунки та карикатури тощо.

У вихідних даних зазначалося, що видавцем журналу є Організація української молоді «Пласт» (Детройт), редагує колегія, а головний редактор — Яро Гладкий. Спершу журнал виходив у видавництві «Свободи» у Джерсі-Ситі (штат Нью-Джерсі), а 1952 р. — у друкарні «Америка» у Філадельфії (штат Пенсильванія). Коли 1954 р. головним редактором став Богдан Кравців, «Молоде Життя» друкували у видавництві «Дніпро» (Нью-Йорк).

Постійно трансформувалися рубрики журналу. У перших числах їх взагалі не було, але вже 1952 р. видання з'явилося з рубрикацією. Ось основні з них: «З пластового життя», «Гарт і здоров'я», «Для розваги і науки», «Вісті Виховних Булав», «Пластуни у світі». Серед ситуативних варто виділити такі: «Кутик пластуна-філятеліста», «Трибуна юнака», «З природи і техніки». У 1953 р. журнал повністю змінює свою структуру. Орієнтуючись на різну вікову

категорію, редакція доходить висновку про необхідність видавання часопису у трьох розділах: «Молоде Життя» — призначене для юнацтва, «Готуйсь» — для новацтва та «Краса і Сила» — для старшого пластуництва. Журнал планувалося випускати як двомісячник, і він мав складатися із трьох частин, обсягом від 24 до 32 сторінок. Редактором видання і надалі залишався Яро Гладкий, відповідальним редактором — Ольга Кузьмович, «Готуйсь» забезпечувала Леся Храплива, розділ «Краса і Сила» — Володимир Гайдук.

Варто зазначити, що авторами «Молодого Життя» була плеяда видатних українських громадсько-політичних діячів-емігрантів: В. Барагура, Н. Білозор, Я. Вижицький, Й. Гірняк, Я. Гладкий, І. Головінський, І. Гриневич, Володимир Галан, Б. Кравців, О. Кузьмович, Я. Купчинський, Б. Лучаковський, Ф. Любинецька, Л. Онишкевич, Я. Паливода, Л. Палій, Д. Пеленський, А. П'ясецький, І. Скочиляс, Д. Федак-Бучацька, Ю. Федорович, М. Федусевич, Л. Храплива, В. Янів та багато інших.

Як уже зазначалося, на сторінках «Молодого Життя» постійно з'являлися повідомлення про вихід українських пластових періодичних та неперіодичних видань на еміграції, як-от: «Бібліотека Чорноморця», «Вузол», «Голос молоді», «Журавлі», «Інформатор Кошового», «Калинові Листки», «На варті», «Оріон» та ін. Пропагувалися й пластові бюлетені: «За чаром срібної землі», «Інформаційні листки», «Іскра сокільської ватри», «Лист двадцятий до фаміліянтів», «Листки зв'язку У. П. С.», «Пластовий вісник», «Слідами Орлика». Популяризувалися й книги, здебільшого ті, що видавав сам Пласт, — М. Аркаса, Л. Бачинського, Г. Ващенка, П. Паліїва, Ю. Старосольського, В. Яніва. Багато уваги на шпальтах журналу приділялося підготовці до друку Енциклопедії Українознавства. Видання мало і своє постійне гасло: ««Молоде Життя» — Ваш часопис — тому передплачуйте і поширюйте його».

Тематика видання в основному зосереджувалась на діяльності Пласту в США і Канаді, дбалося і про читачів Австралії, Аргентини, Бельгії, Бразилії, Великої Британії, Голландії, Німеччини, Франції та ін. Повідомлялося про сходина, з'їзди та мандрівки пластунів-емігрантів, які організовувалися у цих країнах. Однак усе-таки переважали теми служіння Батьківщині, плекання національної свідомості, боротьби за незалежність України та ролі української

пластової еміграційної молоді в ній. У зверненні до молодих пласту-нів О. Тисовський під псевдонімом Дрот писав про роль українсько-го Пласту: «За українськими пластунами стоїть тільки національна свідомість та історична традиція українського народу. Український Пласт є частиною української культури. Це природний, власний твір української нації і тому, кажу, не забувай, Сину, про цей додаток український пластун і будь ним, тим українським пластуном» [9, с. 2].

Один із провідних авторів «Молодого Життя», Богдан Кравців, приділяв особливу увагу темі боротьби українського народу. В одній із численних публікацій «Збройне рушення України» автор крізь призму подій 1917—1921 рр. показує читачам, як українці з нації хліборобів перетворились на націю воїнів: «...це роки (1917—1921. — Ю. В.) відродження української зброї, це роки великої ненаписаної ще епопеї українських армій... Що це ж уперше по століттях незвичні українські руки взяли за зброю, щоб як в минулому... землі українські боронити, славу України встановляти» [14, с. 2].

Журнал українського Пласту в еміграції «Молоде Життя» офіційно не заявив про припинення виходу, хоча 1959 р. він перестав існувати. Його місце зайняв журнал «Юнак», який спершу виходив у США, а з 1963 р. — у Канаді, аж до середини 2000-х рр.

Висновки. Незважаючи на доступність діаспорних видань, преса українського Пласту на еміграції ще мало досліджена. Хоча детальний цілеспрямований розгляд пластової періодики заслуговує пильнішої уваги. В процесі дослідження журналу «Молоде Життя» ми означили два періоди — європейський та американський. Варто зауважити, що кожен з них відзначався своїми характерними особливостями та специфікою тематичної палітри. Необхідно підкреслити, що тематика значною мірою залежала від місця виходу часопису. Наприклад, коли видання з'являлося у Празі, воно здебільшого публікувало повідомлення про події в українському пластовому житті з Праги, Брно, Данцігу, Ржевниць, Парижа, Відня, Загреба, Братислави та інших європейських міст. Лише інколи з'являлись невеликі інформаційні повідомлення із США та Канади. Коли ж журнал почав виходити у Мюнхені, то географія його сповіщень значно розширилась, а з переїздом редакції до США взагалі охопила майже весь світ.

Хоча Пласт і позиціонував себе лише як «спортивно-походове» товариство і постійно наголошував на своїй аполітичності, аналіз публікацій «Молодого Життя» показав, що питання політики — як світової, так і внутрішньоукраїнської — були в основі проблематики видання. Дослідивши усі доступні випуски часопису в еміграції, ми дійшли висновку, що основним тематичним вектором видання були не лише внутрішні справи організації, досягнення пластунів чи формування фізичного й морального розвитку особистості молодого покоління скаутів, а й плекання ідеалів українства у свідомості нашої молоді в еміграції. Такі підходи домінують і в історичних розвідках про Батьківщину, і в закликах до служіння українському народові, і в матеріалах про збройну боротьбу в Україні. Пластовий часопис «Молоде Життя» як молодіжне еміграційне видання був плацдармом формування національної ідентичності в середовищі українських емігрантів.

1. *Бачинський Л.* Пластова бібліографія. Пластові видання в Карпатській Україні й Чехії 1923—1938 / Леонід Бачинський. — Клівленд, 1959. — 46 с.
2. *Боровик М.* Українсько-канадська преса та її значення для української меншини в Канаді / М. Боровик. — Вид. 2-ге. — Мюнхен, 1977. — 341 с.
3. *В. І. Бахчисарай* — столиця кримських ханів / В. І. // Молоде Життя. — 1949. — Ч. 2.
4. *В. І. На руїнах Херсонесу* / В. І. // Молоде Життя. — 1948. — Ч. 3.
5. *В. І. Свята Софія й незрушима* / В. І. // Молоде Життя. — 1948. — Ч. 5.
6. Від редакції // Молоде Життя. — 1946. — Ч. 1.
7. *Вірлінський М.* Старим шляхом — новими силами / Михайло Вірлінський // Молоде Життя. — 1931. — Ч. 1(77).
8. *Джулинська Т.* Пластовий довідник / Тетяна Джулинська. — Торонто, 2008. — 230 с.
9. *Дрот.* Будь українським пластуном / Дрот // Молоде Життя. — 1954. — Ч. 2(113).
10. *Животко А. П.* Історія української преси / А. П. Животко ; упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та прим. М. С. Тимошик. — К. : Наша культура і наука, 1999. — 368 с.
11. З перспективи п'ятнадцяти років / за ред. Ю. Пясецького, О. Тарнавського. — Торонто : Ukrainian Youth Association of Canada, 1963. — 120 с.
12. *Зленко П.* Пласт, як виховничий систем / Петро Зленко // Молоде Життя. — 1933. — Ч. 5/6(81/82).

13. Кінцевий лист в точках // Молоде Життя. — 1950. — Ч. 1.
14. *Кравців Б.* Збройне рушення України / Богдан Кравців // Молоде Життя. — 1954. — Ч. 5(116).
15. *Кульчицький Е.* До історії нашого «протесту» / Євген Кульчицький // Молоде Життя. — 1931. — Ч. 1(77).
16. *Кульчицький Е.* Пластун-самітник / Євген Кульчицький // Молоде Життя. — 1933. — Ч. 5/6(81/82).
17. *Левицький С.* Український пластовий уклад 1911—1945 у спогадах автора / Северин Левицький. — Мюнхен : Молоде життя, 1967. — 136 с.
18. *Леник В.* Українська організована молодь (молодечі організації від початків до 1914 року) / Володимир Леник. — Мюнхен ; Львів : Український вільний університет, 1994. — 181 с. — Серія «Магістерські праці УВУ».
19. *М. Д.* 1918—22.I — 1919 / М. Д. // Молоде Життя. — 1946. — Ч. 1.
20. *Марунчак М. Г.* Історія преси, літератури, друку піонерської доби / М. Г. Марунчак. — Вид. 2-ге. — Вінніпег, 1969. — 284 с.
21. Молоде Життя. — 1932. — Ч. 2(78).
22. *Н. В.* В Чернігові — столиці Сіверщини / Н. В. // Молоде Життя. — 1948. — Ч. 4.
23. *Н. В.* Кам'янець — стара українська фортеця / Н. В. // Молоде Життя. — 1948. — Ч. 6.
24. *Н. В.* На могилі Шевченка / Н. В. // Молоде Життя. — 1949. — Ч. 3.
25. *Н. В.* Харків — столиця Слобожанщини / Н. В. // Молоде Життя. — 1949. — Ч. 1.
26. *Наріжний С.* Українська Еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами / Симон Наріжний. — Прага, 1942. — 607 с.
27. Періодичні і серійні видання українського Пласту / упоряд. О. Малицький. — Калгарі, 2002. — 100 с.
28. *Присяжний М.* Преса української еміграції в Німеччині: становлення, розвиток, тематична політика (1945—1953) / Михайло Присяжний. — Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. — 220 с.
29. *Тернопільський Ю.* Українська преса з перспективи 150-ліття / Ю. Тернопільський. — Джерзі Сіті : П. Коць, 1974. — 176 с.
30. *Тимчишин О.* Молодіжна преса / Олександра Тимчишин // Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини ХХ ст. (Структура. Частина перша) / за ред. С. Костя. — Л., 2002. — 422 с.
31. *Фіголь А.* Нині — Завтра! / Атанас Фіголь // Молоде Життя. — 1946. — Ч. 1.
32. Яким має бути «Молоде Життя» // Молоде Життя. — 1950. — Ч. 7/8 (98/99).

33. Яким хочуть бачити «Молоде Життя»? // Молоде Життя. — 1950. — Ч. 5/6(96/97).
34. Янів В. До великої мети / Володимир Янів // Молоде Життя. — 1948. — Ч. 1.
35. Янів В. Чи ти розумієш цю Велику Дату? / Володимир Янів // Молоде Життя. — 1950. — Ч. 1.

Зоряна Наконечна

**ЧАСОПИСИ ВИДАВНИЧОГО КОНЦЕРНУ
«УКРАЇНСЬКА ПРЕСА» В РЕЦЕПЦІЇ
ЛЬВІВСЬКОЇ МІЖВОЄННОЇ ПЕРІОДИКИ**

Досліджено сприйняття часописів, видаваних у прогресивному видавничому концерні «Українська Преса», який започаткував нову сторінку в історії української журналістики, львівськими пресовидавцями міжвоєнного періоду. Визначено коло часописів, в яких найчастіше акцентовано діяльність концерну. Проаналізовано причини переважно критичної реценції часописів «Української Преси» представниками тогочасної української журналістики.

Ключові слова: *видавничий концерн «Українська Преса», І. Тиктор, газета, журнал, реценція, українська журналістика.*

Исследовано восприятие журналов, издаваемых в прогрессивном издательском концерне «Українська Преса», который начал новую страницу в истории украинской журналистики, львовскими издателями прессы межвоенного периода. Определен круг журналов, в которых наиболее часто акцентировано деятельность концерна. Проанализированы причины преимущественно критической реценции журналов «Української Преси» представителями тогдашней украинской журналистики.

Ключевые слова: *издательский концерн «Українська Преса», І. Тиктор, газета, журнал, реценция, украинская журналистика.*

The reception of periodicals published in the progressive the publishing concern «Ukrayinska Presa» («The Ukrainian Press»), which started a new page in a history of the Ukrainian journalism, by the Lviv press publishers of the interwar period has been studied. A circle of periodicals, where the activity of the concern has been mast frequently accentuated, has been determined. The reasons of mainly critical reception of the newspapers and magazines of «Ukrayinska Presa» by the representatives of the then Ukrainian journalism have been analyzed.